रजिस्ट्री सं. डी-221

Price : Rs. 5.00
REGISTERED No. D-221
नोंदणी क्रमांक डी-221

भारत का राजपत्र
The Gazette of India
भारताचे राजपत्र

असाधारण
EXTRAORDINARY
असाधारण

भाग 12 अनुभाग 1
Part XII Section 1
भाग बारा अनुभाग १

प्राधिकार से प्रकाशित
PUBLISHED BY AUTHORITY
प्राधिकाराद्वारे प्रकाशित

सं. 3]	नई दिल्ली, 7 दिसंबर 1995/16 अग्रहायण (शक) 1917	[खण्ड 6
No. 3]	NEW DELHI, 7th DECEMBER 1995/16 AGRAHAYAN (SAKA) 1917	[Vol. 6
अंक ३]	नवी दिल्ली, ७ डिसेंबर १९९५/१६ अग्रहायण (शके) १९१७	[खंड ६

स्वतंत्र संकलन म्हणून फाईल करण्यासाठी या भागाला वेगळे पृष्ठ क्रमांक दिले आहेत.

विधि और न्याय मंत्रालय

(विधायी विभाग)

नई दिल्ली, 7 दिसंबर 199 /16 अग्रहायण (शक) 1917

(1) वर्किंग जर्नालिस्ट्स (फिक्सेशन ऑफ रेट्स ऑफ वेजेस) एक्ट, 1958, (2) बॉन्डेड लेबर (अॅबॉलिशन) एक्ट, 1976, (3) वीकली हॉलिडेज् एक्ट, 1942, (4) फॅक्टरीज् एक्ट, 1948, (5) ड्रग्स् (कंट्रोल) एक्ट, 1950 के मराठी अनुवाद राष्ट्रपती के प्राधिकार से प्रकाशित किये जाते हैं और ये प्राधिकृत पाठ (केंद्रिय विधि) अधिनियम, 1973 (1973 का 50) की धारा 2 के खण्ड (क) के अधीन उनके मराठी प्राधिकृत पाठ समझे जाएँगे।

MINISTRY OF LAW AND JUSTICE

(LEGISLATIVE DEPARTMENT)

New Delhi, dated 7th December 1995/16 Agrahayan (Saka) 1917

The Translations in Marathi of the (1) The working Journalists (fixation of Rates of wages) Act, 1958, (2) The Bonded Labour System (Abolition) Act, 1976, (3) The weekly Holidays Act, 1942, (4) The factories Act, 1948, (5) The Drugs (control) Act, 1950 are hereby published under the authority of the President and shall be deemed to be the authoritative texts thereof in Marathi under clause (*a*) of section 2 of the Authoritative Texts (Central Laws) Act, 1973 (50 of 1973).

आठवडी सुट्या अधिनियम, १९४२

(१९४२ चा अधिनियम क्र. १८)[1]

[३ एप्रिल, १९४२]

(३१ ऑगस्ट १९९५ रोजी यथाविद्यमान)

दुकाने, उपाहारगृहे आणि थिएटरे यांमध्ये नोकरीवर ठेवण्यात आलेल्या व्यक्तींना आठवडी सुट्या देण्याबाबत उपबंध करण्यासाठी अधिनियम.

ज्याअर्थी, दुकाने, उपाहारगृहे आणि थिएटरे यांमध्ये नोकरीवर ठेवण्यात आलेल्या व्यक्तींना आठवडी सुट्या देण्यासाठी उपबंध करणे समयोचित आहे; त्याअर्थी याद्वारे पुढीलप्रमाणे अधिनियमित करण्यात येत आहे :—

संक्षिप्त नाव, विस्तार व प्रारंभ.

१. (१) या अधिनियमास 'आठवडी सुट्या अधिनियम, १९४२' असे म्हणता येईल.

(२) त्याचा विस्तार [२][भाग ख राज्ये खेरीजकरून संपूर्ण भारतभर] आहे.

(३) जर [३][राज्य] शासनाने **शासकीय राजपत्रातील** अधिसूचनेद्वारे तसे निदेशित, केले तरच तो त्या [३][राज्यामध्ये] किंवा [३][राज्यातील] एखाद्या विनिर्दिष्ट क्षेत्रामध्ये अंमलात येईल.

व्याख्या.

२. या अधिनियमामध्ये, विषय किंवा संदर्भ यात काहीही प्रतिकूल नसेल तर,—

(क) "आस्थापना" याचा अर्थ, दुकान, उपाहारगृह किंवा थिएटर, असा आहे ;

(ख) "दिवस" याचा अर्थ, मध्यरात्री पासून सुरू होणारा चोवीस तासांचा कालावधी, असा आहे ;

(ग) "उपाहारगृह" याचा अर्थ, ज्या वास्तूमध्ये लोकांना किंवा एखाद्या लोकवर्गाला जेवण किंवा अल्पोपाहार त्याच ठिकाणी घेण्यासाठी पुरवणे हाच मुख्यतः किंवा पूर्णतः धंदा चालवला जातो अशी कोणतीही वास्तू, असा आहे, पण त्यामध्ये थिएटरला संलग्न असलेल्या उपाहारगृहाचा समावेश होत नाही ;

(घ) "दुकान" यामध्ये, जेथे कोणताही किरकोळ उदीम किंवा धंदा चालवला जातो अशा कोणत्याही वास्तूचा समावेश आहे—त्यात नाभिकाचा किंवा केशभूषाकाराचा धंदा व लिलावाने होणारे किरकोळ विक्रीव्यवहार समाविष्ट आहेत, पण थिएटरच्या ठिकाणी कार्यक्रमपत्रिका, कॅटलॉग यांची जी विक्री होते ती किंवा अन्य तत्सम विक्रीव्यवहार हे त्यातून वगळले आहेत;

(ङ) "थिएटर" यात मुख्यतः किंवा पूर्णतः चलच्चित्रपट, नाट्यप्रयोग किंवा कलामंचावरील करमणुकीचे कार्यक्रम सादर करण्यासाठी योजलेल्या कोणत्याही वास्तूचा समावेश आहे;

(च) "आठवडा" याचा अर्थ, शनिवारी मध्यरात्रीपासून सुरू होणारा सात दिवसांचा कालावधी, असा आहे.

दुकाने बंद ठेवणे.

३. (१) प्रत्येक दुकान हे दुकानातील ठळक ठिकाणी कायम लावून ठेवलेल्या नोटिशीमध्ये दुकानदार आठवड्यातील जो दिवस विनिर्दिष्ट करील अशा एका दिवशी पूर्णपणे बंद राहील.

(२) याप्रमाणे विनिर्दिष्ट केलेला दिवस दुकानदाराला तीन महिन्यांतून एकदा यापेक्षा अधिक वेळा बदलता येणार नाही.

दुकाने, उपाहारगृहे आणि थिएटरे यांमधील आठवडी सुट्या.

४. कोणत्याही दुकानात, उपाहारगृहात किंवा थिएटरात गौप्यविषयक कार्यपदावर नव्हे किंवा व्यवस्थापकीय पदावर नव्हे तर अन्यथा नोकरीला असलेल्या प्रत्येक व्यक्तीला प्रत्येक आठवड्यात एका संपूर्ण दिवसाची सुटी देण्यात येईल :

परंतु, या कलमातील कोणतीही गोष्ट, जिचा आठवड्यातील नोकरीचा एकूण कालावधी हा अधिकृत रजेमध्ये खर्ची घातलेले दिवस धरून सहा दिवसांपेक्षा कमी आहे अशा व्यक्तीला लागू होणार नाही, किंवा कलम ३ अनुसार ज्या दिवशी दुकान बंद ठेवण्यात आले असेल त्या दिवशी जिला पूर्ण दिवस सुटी देण्यात आली असेल ती व्यक्ती जादा सुटीस हक्कदार होणार नाही.

---

१. उद्देश व कारणे यांच्या निवेदनासाठी पहा, गॅझेट ऑफ इंडिया, १९४१, भाग पाच, पृ. १४२ आणि प्रवर समितीच्या अहवालासाठी पहा, गॅझेट ऑफ इंडिया, १९४२, भाग पाच, पृ. ५५.

२. १९५१ चा अधिनियम ३, कलम ३ आणि अनुसूचीद्वारे "जम्मू व काश्मीर राज्य खेरीजकरून" याऐवजी घालण्यात आले.

३. विधि अनुकूलन आदेश, १९५० द्वारे, "प्रांत" याच्या उल्लेखाऐवजी राज्याचे उल्लेख घालण्यात आले.

अतिरिक्त अर्धा दिवस बंद ठेवावयाचे किंवा सुटी द्यावयाची.

५. (१) राज्य शासन शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे, दुकाने किंवा दुकानांचा कोणताही विनिर्दिष्ट वर्ग यांच्या बाबतीत, कलम ३ द्वारा उपबंधित केलेल्या दिवसाव्यतिरिक्त आठवड्यातल्या आणखी एका दिवशी, [१][राज्य] शासन निश्चित करील अशा मध्यान्होत्तर वेळी ती बंद ठेवणे आवश्यक करू शकेल आणि थिएटरे आणि उपाहारगृहे किंवा त्यांपैकी एकाचा किंवा दोहोंचा कोणताही विनिर्दिष्ट वर्ग यांच्याबाबतीत, तेथे गौण्यविषयक कार्यपदावर नव्हे किंवा व्यवस्थापकीय पदावर नव्हे तर अन्यथा नोकरीला असलेल्या प्रत्येक व्यक्तीला प्रत्येक आठवड्यात राज्य शासन निश्चित करील अशा मध्यान्होत्तर वेळी सुरू होणारी अर्ध्या दिवसाची अतिरिक्त सुटी देण्यात येईल.

(२) राज्य शासन, या कलमाच्या प्रयोजनासाठी वेगवेगळ्या दुकानांसाठी किंवा दुकानांच्या वेगवेगळ्या वर्गांसाठी किंवा वेगवेगळ्या क्षेत्रांसाठी किंवा वर्षातील वेगवेगळ्या वेळी वेगवेगळे तास नेमून देऊ शकेल.

(३) पोटकलम (१) खाली आवश्यक केल्यानुसार आठवड्यातील ज्या दिवशी दुकान बंद राहील तो दिवस, दुकानदार दुकानातील ठळक ठिकाणी कायम लावून ठेवलेल्या नोटिशीमध्ये विनिर्दिष्ट करील आणि दुकानदाराला तो दिवस तीन महिन्यांतून एकदा यापेक्षा अधिक वेळा बदलता येणार नाही.

वेतनात कोणतीही कपात किंवा घट करावयाची नाही.

६. जिला हा अधिनियम लागू होतो अशा आस्थापनेच्या नोकरीवर ठेवण्यात आलेल्या कोणत्याही व्यक्तीच्या वेतनामध्ये, एखाद्या दिवशी किंवा दिवसाच्या भागामध्ये आस्थापना बंद होती किंवा कलमे ३, ४ व ५ अनुसार सुटी देण्यात आली होती या कारणास्तव कोणतीही कपात किंवा घट केली जाणार नाही, आणि जर अशा व्यक्तीला अशा दिवसाचे किंवा दिवसाच्या भागाचे वेतन मिळणार नाही या तत्त्वावर नोकरीस ठेवण्यात आले असेल तर तिला, जर आस्थापना बंद नसती किंवा त्या दिवशी अथवा दिवसाच्या त्या भागात सुटी देण्यात आली नसती तर जेवढे वेतन मिळाले असते तेवढे वेतन काही झाले तरी देण्यात येईल.

निरीक्षक.

७. (१) [१][राज्य] शासनास, शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे या अधिनियमाच्या प्रयोजनार्थ, निरीक्षक म्हणून काही व्यक्तींची, राज्य शासन अशा प्रत्येक व्यक्तीला नेमून देईल अशा स्थानिक सीमांमध्ये नियुक्ती करता येईल.

(२) या कलमाखाली नियुक्त केलेला प्रत्येक निरीक्षक हा 'भारतीय दंड संहिता' (१८६० चा ४५)-कलम २१ च्या अर्थानुसार लोकसेवक असल्याचे मानण्यात येईल.

निरीक्षकांच्या शक्ती.

८. (१) [१][राज्य] शासनाने यावाबत केलेल्या नियमांच्या अधीनतेने, निरीक्षकाला ज्या स्थानिक सीमांमध्ये त्याची नियुक्ती झालेली असेल तेथे,—

(क) जिला हा अधिनियम लागू असेल अशा आस्थापनेच्या ठिकाणी, त्याला योग्य वाटतील अशा, त्या [१][शासनाचे] कर्मचारी असलेल्या मदतनीसांसह प्रवेश करता येईल आणि थांबता येईल;

(ख) अशा कोणत्याही आस्थापनेची आणि कलम १०-पोटकलम (२)-खंड (ग) खाली केलेल्या नियमांनुसार तेथे ठेवण्यात आलेला कोणताही अभिलेख, नोंदवही किंवा नोटीस यांची तपासणी करता येईल आणि या अधिनियमांची प्रयोजने पार पाडण्यासाठी त्याला आवश्यक वाटेल अशा कोणत्याही व्यक्तीची जागच्या जागी किंवा अन्यत्र अशी साक्ष घेता येईल;

(ग) या अधिनियमाची प्रयोजने पार पाडण्यासाठी आवश्यक असतील अशा इतर शक्तींचा वापर करता येईल.

(२) कलम १०—पोटकलम (२)-खंड (क) खाली केलेल्या नियमांनुसार ठेवलेला कोणताही अभिलेख, नोंदवही किंवा नोटीस जिच्या हवाली आहे अशी कोणतीही व्यक्ती, निरीक्षकाला आवश्यक वाटेल त्यावेळी ते सादर करण्यात बांधलेली असेल, पण एखाद्या व्यक्तीने एखाद्या प्रश्नाचे उत्तर दिल्यामुळे ती व्यक्ती स्वतःच प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षरीत्या दंडनीय होण्याची शक्यता असेल तर त्या प्रश्नाचे उत्तर देण्याची तिच्यावर सक्ती केली जाणार नाही.

दंड.

९. कलम ३, कलम ४ यांचे उपबंध, कलम ५-पोटकलम (१) खालील अधिसूचनेद्वारे लादलेली आवश्यकता, कलम ६ किंवा कलम १०-पोटकलम (२)-खंड (ग) खाली केलेले नियम यांच्या उपबंधांचे कोणत्याही प्रकारे व्यतिक्रमण झाल्यास, असे व्यतिक्रमण जेथे घडेल त्या आस्थापनेचा मालक किंवा तिच्या व्यवस्थापनास जबाबदार असलेली अन्य व्यक्ती, पहिल्यांदा केलेल्या गुन्ह्याच्या बाबतीत पंचवीस रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या आणि दुसऱ्यांदा केलेल्या किंवा त्यानंतरच्या गुन्ह्याच्या बाबतीत अडीचशे रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या द्रव्यदंडास पात्र असेल.

नियम.

१०. (१) [१][राज्य] शासनास या अधिनियमाची प्रयोजने पार पाडण्यासाठी, शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे पूर्वप्रकाशनाच्या शर्तींच्या अधीनतेने नियम करता यतील.

---

१. विधि अनुकूलन आदेश, १९५० द्वारे, "प्रांतीय" याऐवजी घालण्यात आले.

२. वरील आदेशाद्वारे "क्राऊन" याऐवजी घालण्यात आले.

(२) विशेषतः आणि पूर्वगामी शक्तीच्या व्यापकतेला बाध न येता, अशा नियमांद्वारे,—

(क) कलम ४ आणि ५ यांच्या प्रयोजनांसाठी कोणत्या व्यक्तींना गौण्यविषयक कार्यपदावर किंवा व्यवस्थापकीय पदावर नोकरीला असलेल्या व्यक्ती म्हणून मानण्यात येईल ते निश्चित करता येईल ;

(ख) निरीक्षकांनी आपल्या शक्ती वापरणे व आपली कर्तव्ये पार पाडणे याबाबत विनियमन करता येईल ;

(ग) ज्या आस्थापनांना हा अधिनियम लागू होतो तेथे नोंदवह्या व अभिलेख ठेवणे आणि नोटिसा लावणे या गोष्टी आवश्यक करता येतील आणि त्यांचा नमुना व मजकूर विहित करता येईल.

[१][(३) या अधिनियमान्वये राज्य शासनाने केलेला प्रत्येक नियम तो केल्यानंतर होईल तितक्या लवकर राज्य विधान मंडळासमोर ठेवण्यात येईल.]

११. केंद्र शासन, त्याच्या नियंत्रणाखाली असलेल्या आस्थापनाच्या बाबतीत, आणि [२][राज्य] शासन, [२][राज्यामधील] इतर सर्व आस्थापनांच्या बाबतीत, ज्या अटी लादणे त्याला योग्य वाटेल अशा कोणत्याही अटी असल्यास त्यांच्या अधीनतेने, हा अधिनियम लागू होणाऱ्या कोणत्याही आस्थापनेला या शक्ती. अधिनियमाच्या सर्व किंवा कोणत्याही विनिर्दिष्ट उपबंधांमधून सूट देऊ शकेल आणि जत्रा किंवा उत्सव किंवा लागोपाठ येणाऱ्या सार्वजनिक सुट्या यांच्याशी संबंधित अशा कोणत्याही विशेष प्रसंगी या अधिनियमाचे प्रवर्तन विनिर्दिष्ट कालावधीपुरते निलंबित करू शकेल.

---

१. १९८६ चा अधिनियम ४, कलम २ द्वारे, समाविष्ट करण्यात आले.
२. विधि अनुकूलन आदेश, १९५० द्वारे "प्रांत" याच्या उल्लेखाऐवजी "राज्य" याचे उल्लेख घातले.